

Alexander Lange

Kielland

*Fortuna: Een Roman
uit het Noorsch
(Voortzetting van
"Vergif")*

Alexander Lange Kielland

Fortuna: Een Roman uit het Noorsch (Voortzetting van "Vergif")

Gepubliceerd door Good Press, 2022

goodpress@okpublishing.info

EAN 4064066313999

INHOUDSOPGAVE

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

XIII.

XIV.

XV.

I.

Inhoudsopgave

Abraham Lövdahl was student geworden.

Hij was negentien jaar oud, knap van uiterlijk, gezond en vroolijk; goed gekleed en goed van geld voorzien. Het leven sprong voor hem open als de deuren van een balzaal en hij stormde het binnen met groote oogen.

Nog lag er over het studentenleven de laatste wegstervende glans van een schoonen, zorgeloozen tijd; nog kon men spreken van idealen, zonder dat allen lachten; en als de president met zijn heldere stem, 't mooie blonde hoofd in den nek, liefelijke woorden door de zaal deed ruischen, dan voelden de jongelieden als 't ware machtige wiekslagen over zich heen gaan;—de borst zwol en 't was als werd hun lichaam lichter, alsof ze zouden kunnen vliegen.

Abraham Lövdahl had ook zijn vleugels voelen groeien. De plotselinge overgang van 't grauwe schoolleven in dwang en eentonigheid tot deze gulden vrijheid onder enkel vreemden—die bedwelmde hem als wijn.

Al de glans, waarin de studententijd voor hem straalde in zijn moeilijke schooluren, was nu over zijn eigen leven neergedaald. En 't was hem alsof zijn voeten de aarde niet raakten, hij zweefde met een vriend in elken arm hoog daarboven in een lichtstroom van mooie woorden, van geestdrift en aandoening.

Tot hij geplukt werd.

Want rondom, in de maatschappij en in de restauraties—altijd op dezelfde vaste plaatsen—zat een groep begaafde

menschen, die leefden van het plukken van jongelieden. Ze namen hun niet hun geld af; maar de glanzende veeren, die de besten onder hen droegen.

't Waren hoog ontwikkelde geesten, die alles kenden en bijna alles hadden doorgemaakt; daar was niets in den hemel of op de aarde, wat zij niet in een grap omzetten; en toen Abraham een jaar lang de eer genoten had zijn vaste plaats bij hen te hebben, was ook hij in staat om alles te lachen, zelfbewust, zonder belangstelling, geblaseerd—geplukt.

Hij ging toen over tot de conversatie, maakte daar opgang, en was spoedig verloofd met de dochter van den advocaat Meinhardt.

Dat kwam zoo van zelf, omdat Mevrouw Meinhardt het graag wilde en Abraham was in de wolken van geluk.

Zijn meisje was zeker ook wel gelukkig. Maar Clara was zwak. 't Was tegen 't eind van den winter, dat hun verloving beklonken werd en ze had zóóveel gedanst, dat ze volkomen uitgeput was.

Clara Meinhardt was de schoonheid van de familie; de drie andere zusters waren ook mooi, maar Clara—zij was een schoonheid, dat zei Mama ook.

Abraham Lövdahl was de beste partij op dat oogenblik, hoewel hij wel heel jong was. Maar Mevrouw Meinhardt vond, dat 't aardig was als de heeren jong trouwden. Later werden ze waarlijk al te nonchalant.

De studie in de medicijnen was geen vak voor hem; dat duurde veel te lang.

Maar Abraham was al begonnen. En 't was altijd zijn plan geweest die wetenschap te kiezen, waarin zijn vader zoo'n

grooten naam verworven had,—ja, hij droomde er zelfs van 't werk van zijn vader voort te zetten en zich als specialiteit aan de oogheekunde te wijden.

Professor Lövdahl had ook altijd gemeend, dat het van zelf sprak, dat zijn zoon dokter zou worden.

Maar wat hielp dat alles nu, als Mevrouw Meinhardt het niet wilde.

Abraham streed eerst half in gekheid, later in vollen ernst met de heele familie Meinhardt; maar hij verloor het en gaf zich over, toen Clara op een goeden dag in tranen badende zeide, dat ze 't nu wel begreep; hij wilde het tot een breuk laten komen door zijn halsstarrigheid.

Daar kon hij niet tegen. En zoo werd het dan in „de rechten.” De professor was meer bereid de verandering goed te keuren, dan men verwachtte. Eigenlijk had hij er niets tegen, dat de opvoeding van zijn zoon in de richting van het juridische ging, nu hij zich door de nieuwe fabriek meer van de wetenschap af en tot het praktische leven aangetrokken voelde. Maar voor Abraham zelf werd die verandering van studie een inleiding tot en een oefening in het buigen van zijn wil en toch gelukkig zijn. Want Clara beloonde hem en Mevrouw Meinhardt vergaf hem.

't Voornaamste was immers gelukkig te leven in een tevreden omgeving; hij gaf een geliefd levensplan op,—dat was een offer; maar daar zou hij voor beloond worden. 't Was geen principe, dat hij opgaf;—want in dat geval zou hij nooit hebben toegegeven—nooit! Thuis, in de groote woning van zijn vader ging 't leven zoo stil en vreedzaam voort, juist zooals Abraham het graag had; sterke

gemoedsbewegingen herinnerde hij zich alleen uit den tijd, toen zijn moeder leefde.

Hij herinnerde zich haar zoo goed, trek voor trek en vooral die wonderlijke diepe oogen; maar in die herinneringen mengden zich anderen aan veel pijnlijke oogenblikken, als hij vol schuldgevoel voor die niet te ontwijken oogen gestaan had, die altijd hetzelfde van hem verlangden: waar en oprecht te zijn.

Er was veel in hem, waarin die eisch weerklink vond; maar het leven had hem geen aanleiding gegeven een slag te slaan voor zijn innige overtuiging; en veel onaangename kleinigheden hadden gemaakt, dat 't hem bijna pijnlijk was aan zijn moeder te denken, die hij toch zoo innig had liefgehad en zoo vroeg verloren.

Zijn jonge ziel nam veel nieuwe gedachten en ideeën in zich op, die heelemaal niet pasten in het salon van de familie Meinhardt—niet eens recht bij Professor Lövdahl. Zijn godsdienstige en politieke opvattingen veranderden snel, want hij had een sterke neiging tot kritiek en tegenstand. Maar zijn positie was noodlottig! Waar moest hij heen met alles wat in hem gistte? Bij de menschen op wier liefde hij prijs stelde zou dat maar onnoodige tweespalt en misverstand geven. Waarom zou hij verspelen wat hij liefhad, zonder eenig nut? En zoo ging hij het verste van al zijn kameraden, en zijn wilde paradoxen schitterden in de tabaksrook, als de vrienden bijeen zaten te drinken, tot ze welsprekend werden en zich in toekomstdroomen verloren.

Abraham Lövdahl deed zijn juridisch examen in korten tijd—gelokt door zijn verlangen naar 't bezit van zijn

geliefde en aangezet door de lichte grijze oogen van Mevrouw Meinhardt.

Na een kort verblijf thuis—hij was zoo ongeduldig, dat hij zich geen tijd gaf voor een reis in het buitenland—vierde hij in Christiania zijn bruiloft met Mejuffrouw Clara Meinhardt.

De jonggehuwden deden ook geen reis in het buitenland; want Mevrouw Meinhardt vond, dat het veel gezelliger was al dat geld te gebruiken voor een zomer buiten met de heele familie. De jongelui zouden afzonderlijk op een boerderij in de buurt logeeren, dan waren ze toch waarempel even vrij als in Zwitserland.

Maar Abraham verlangde met ongeduld naar zijn eigen huis, om van al die Meinhardts af te komen en ook om zijn vrouwtje te toonen hoe mooi alles in hun eigen kamers was ingericht.

Ze zouden de bovenverdieping van Professor Lövdahls groot ruim huis bewonen. De hooge, deftige, ouderwetsche kamers, en suite, stonden op den zomeravond, toen het jonge paar thuis kwam vol bloemen, maar ze lagen halfdonker in 't laatste roode licht van de avondzon.

De tweede verdieping van het groote huis lag zoo hoog, dat men het uitzicht had over de lage huizen aan 't strand; en het fjord lag daar als een glanzende spiegel en droeg de kleine eilanden en de gladde uit het water opstekende rotsen, terwijl 't land in een dalende lijn al lager en lager weggleed in den horizont, die samenviel met de open zee.

Abraham had zijn huis lief en zijn borst zwol, toen hij zijn vrouw naar het open raam van hun eetkamer bracht.

„Is 't hier niet heerlijk, Clara?”

„Waar?—wat bedoel je?”

„'t Uitzicht,—de zee—'t licht—”

„Maar lieve hemel!—hier is immers geen enkele boom.”

„Ach—jij domme Oostlander,” antwoordde hij vroolijk en draaide haar rond, zoodat ze de kamer inzag, „is 't hier dan niet mooi, hè?”

„'t Is hier bijna donker.”

„Ik zal 't licht aansteken.”

„O neen—dat hoeft niet; dat heeft geen haast.”

Maar hij stak gauw hier een kandelaber en daar een lamp aan, zoodat er een soort ongelijkmatig licht in de kamers viel; en nu trok hij haar meê om haar het allerbeste te laten zien: haar eigen boudoirtje.

„Hier kan 't zeker wel aardig zijn overdag,” zei ze en voelde de portière tusschen de vingers.

„Komt hier zon?”

„Den heelen langen dag,” antwoordde Abraham blij.

„O foei!—dan moeten we overal hoezen over maken. We kunnen onze beste meubelen toch niet door de zon laten bederven.”

„Och kom!—die tijd, die zorg. Ze moeten maar tegen een beetje zon kunnen,” zei Abraham; „maar zie nu eens hier. Dit is nog 't mooiste van alles—'t naaitafeltje van mijn moeder. Dat is jaren geleden hierheen gekomen uit Japan met een van de schippers van Grootvader Knorr.”

„Dat kan men wel zien.”

„Wat bedoel je?—Clara!”

„Maar lieve hemel!—Kijk nu eens, al dat goud en die gekke figuren; 't is heelemaal niet smaakvol.”

„Neen hoor eens! nu heb je 't toch waarachtig mis, Clara! Kijk eens naar den jager hier op den deksel, met de valk op

de hand en die ingelegde figuren van goud!—'t Is een prachtstuk—moet je weten—dat naar het oordeel van kenners een eerste plaats in een museum verdient.”

„Ja, maar ik wil geen museum hebben.”

„Maar je moet toch kunnen begrijpen...”

„Ja, ik kan me zoo best begrijpen, dat jij verrukt bent over dat oude meubel, omdat het van je moeder was, waar je immers zooveel van hieldt. Maar je moet toch toegeven, dat je zooiets nu niet meer gebruikt.”

Hij antwoordde niet, maar sloot het tafeltje.

„Neen—weet je wat het mooiste is wat ik hier in huis gezien heb?”—vroeg Clara, terwijl ze voor den spiegel stond en haar haren in orde bracht.

„Jij zelf waarschijnlijk.”

„Hê, wat ben jij onaardig?”—er kwam dadelijk een strammen trek om haar mond.

„Neen, neen,” riep hij lachend; „dat kwam me maar zoo op de lippen, toen ik je in den spiegel zag, want jij bent wezenlijk het mooiste en liefste wat er in 't heele huis is”—en met veel dergelijke woorden en kussen werd ze eindelijk tevreden gesteld en ging voort:

„Het mooiste, wat ik tot nu toe gezien heb is werkelijk je vader.”

„Ja, niet waar!” riep Abraham verheugd. „Is dat niet een indrukwekkende figuur?”

„Hij heeft werkelijk iets gedistingueerds. Hij is een man, die men zelfs in de stad opmerken zou.”

„Ja, dat wil ik zoowaar wel gelooven,” zei Abraham en glimlachte wat uit de hoogte. Zij dacht dadelijk, dat hij aan haar kleinen uitgedroogden vader dacht, en voegde er bij:

„Jij lijkt zeker 't meest op je moeder, Abraham.”

„Moet dat een kleine... steek verbeelden?”

„Een steek?—maar mijn hemel, hoe kom je er bij?—je moeder, waar je immers zoo veel van hieldt!”

„Ja zeker—'t klonk alleen maar zoo wonderlijk, nadat je pas Vader zoo sterk geprezen hadt.”

„Hoor eens Abraham, je ben werkelijk irriteerend met je achterdocht—”

„Ik achterdochtig!—maar lieve kind, hoe kun je nu beweren...”

„Ja, dat ben je; je ben vreeselijk achterdochtig, je meent altijd, dat achter de onschuldige woorden...”

„Gekheid! laat ons nu niet onzen intocht in huis houden met onzin en misverstand; komm Clärchen, zu Bett!”—en hij sloeg vroolijk den arm om haar middel en droeg haar half naar de slaapkamer; maar ze spartelde tegen en wilde niet op zijn scherts ingaan.

Maar toen zij in de flauw verlichte kleedkamer en later in de slaapkamer kwam, werd ze zachter gestemd.

Daar waren zooveel zaken, die in de eenvoudige slaapkamer van de meisjes Meinhardt nooit waren voorgekomen; en daar was een weelde en een smaak in de inrichting van het geheel, die een sterken indruk op haar maakte. Zij kuste haar man en zeide: „Naar zoo'n slaapkamer heb ik altijd verlangd.”

In verrukking ging hij heen om de kaarsen en lampen uit te doen en te zien of alles in huis in orde was en de vensters gesloten waren. Eindelijk kwam hij in 't kamertje van zijn vrouw en bleef voor het Japansche naaitafeltje staan.

Van zijn vroegste kindsheid af was hij gewend geweest vreemden bij dit prachtstuk te zien stilstaan, zoodat hij er toe gekomen was het voor een van de mooiste en merkwaardigste dingen in de wereld te houden. Hij kende iedere veer van den bonten valk en de scheeve oogen in het gele gezicht van den jager. En terwijl hij daar stond, mompelde hij: „„dat oude meubel!“—zei ze. Dat meent ze niet. Ze meende er niets kwaads meê.”

II.

Inhoudsopgave

De directeur van de bank, Christensen, naderde het slot van zijn toespraak; hij wisselde een blik met Professor Lövdahl, terwijl hij zich van zijn presidentsplaats vooroverboog naar zijn medebestuurders en zijn stem dempte tot een vertrouwelijk, familiaren toon.

„Maar hoewel in dit alles nu geenszins een direct gevaar ligt voor de toekomst van de fabriek, moeten we toch nauwkeurig acht geven op alle omstandigheden, die schadelijk of voordeelig kunnen werken en over 't geheel, naar ons beste vermogen trachten de belangen van onze medeaandeelhouders te behartigen. En daar nu de prijzen van velen van onze voornaamste produkten ontegenzeggelijk neiging tot dalen vertoonen, moeten we naar mijn overtuiging al onze aandacht richten op het verminderen van onze exploitatiekosten.

Dat kan op twee manieren gebeuren, òf doordat we tijdelijk enkele takken van ons bedrijf neerleggen en vrij wat arbeiders ontslaan òf door alle uitgaven voor administratie en loonen zooveel mogelijk in te korten.”

„Ik voor mij zou zeer weinig geneigd zijn met een beperking van ons bedrijf mee te gaan,” antwoordde Professor Lövdahl, „evenzeer ter wille van onze brave arbeiders, als om een andere reden en wel deze: dat ik de bezwaren van onzen geachten president in het geheel niet deel. Ik wil gaarne toegeven, dat de aanleg zelf wat kostbaar was, dat verscheiden uitgaven, die in 't eerst noodig waren, nog moeten blijven bestaan, en meer dergelijke zaken. Maar ik twijfel er geen oogenblik aan, of Fortuna, wanneer de zaak met kennis van zaken en verstandige zuinigheid bestuurd wordt, zal blijken, zooal niet een goudmijn—dan toch een goede zaak voor de aandeelhouders te zijn, zooals ze nu al een zegen voor de stad is.”

Nu was de afspraak, dat consul With op dit oogenblik een vrij groote verlaging van 't honorarium van den chef—Mordtmann—zou voorstellen. Maar voor hij aan het woord komen kon, stond de jonge chef op; hij was uitdrukkelijk voor deze bestuursvergadering uitgenoodigd.

„Mijne Heeren,” begon Michal Mordtmann vrij en ongedwongen. „Het verheugt mij in zekeren zin, dat de verhandelingen vandaag deze richting genomen hebben; want dat maakt het nog gemakkelijker iets te zeggen, wat ik op het hart heb. Ik heb zelf met zorg het dalen der prijzen in het buitenland gevolgd; en zonder mij daar verder al te veel door te laten verontrusten, heb ik toch ingezien, dat nu en voor de naaste toekomst alle mogelijke besparingen van het allergrootste belang zijn. Ik heb dus eens rondgezien—in alle hoeken en gaten of er niet hier en daar iets overtolligs zou zijn, iets wat men zou kunnen missen, een post, die men

uitsparen kon. En eindelijk heb ik werkelijk iets overtolligs gevonden, iets wat ik geloof, dat de fabriek nu goed missen kan en dat is... mijne Heeren,—ja, dat ben ik zelf.”

De heeren directeuren zetten groote oogen op; maar hij ging vriendelijk en glimlachend voort:

„Zoo noodig als ik wel durf zeggen, dat ik was bij het aanleggen van de fabriek, even overbodig ben ik nu, nadat zij geheel in werking is gekomen, de arbeiders geoefend, het kantoorpersoneel geroutineerd, en vooral nu er een directie is, bestaande uit de meest deskundige en voornaamste mannen van zaken uit de stad. Ik heb er daarom al lang over gedacht u voor te stellen mijn post te schrappen. Een groot gedeelte van de loopende zaken zouden kunnen overgelaten worden aan onzen vertegenwoordiger Marcussen en overigens zou de fabriek door de geëerde directie zelf bestuurd kunnen worden. Maar ik heb er wat tegen op gezien, met dit voorstel voor den dag te komen; ten eerste omdat er toch misschien wat zelfbeheersching noodig is om je eigen overbodigheid in te zien; en dan kan ik niet ontkennen—dat spreekt trouwens van zelf—dat ik slechts ongaarne van deze fabriek afscheid neem, die me lief geworden is, en van het aangenaam samenwerken met u, mijne Heeren.” Op deze woorden volgde een pauze. Consul With verheugde zich over de gelukkige wending, die de zaak nam, en keek glimlachend Professor Lövdahl aan; maar de bankdirecteur Christensen wreef zijn groote neus en verborg met de vingers zijn oogen, terwijl hij wantrouwend en van ter zijde naar Mordtmann zag.

't Was eigenlijk Professor Lövdahl, die een samenzwering in de directie tot stand had gebracht, om—zoo mogelijk—Mordtmann weg te krijgen; en nu ging hij vrijwillig, bij den eersten wenk. Daar moest iets achter steken.

„Ik, als president, kan 't er niet meê eens zijn—ten minste niet zonder nader motiveering meê eens zijn,—dat de heer Mordtmann als directeur plotseling overbodig zou geworden zijn. Er zou in ieder geval eenige tijd moeten verlopen...”

„Pardon, Mijnheer de president!—maar ik wilde om persoonlijke redenen, juist aan de geëerde directie verzoeken mij toe te staan reeds met Kerstmis af te treden.”

„Met Kerstmis al!” ... De president keek nog bedenkelijker.

„Wij willen natuurlijk maar noode zulk een bekwaam directeur laten gaan; maar als Mijnheer Mordtmann 't zelf wenscht, dan...”

De professor zette de toespraak van Consul With voort: „dan hebben wij waarlijk alle reden om hem hierin zooveel mogelijk tegemoet te komen, hoezeer we ook betreuren...”

„Maar hebben de heeren wel aan het meerder werk en de groote verantwoordelijkheid voor ons gedacht, wanneer de directeur nu plotseling aftreedt?” vroeg Christensen. „Wat mij betreft, ik durf in dat geval mijn plaats als president niet langer bekleeden. Dat wordt mij te veel. Ik ben niet sterk,” en half verscholen achter zijn groote witte hand, die hij over zijn gezicht liet glijden, sloeg hij nauwkeurig de anderen gade—overtuigd, dat zij allen als gewoonlijk zouden verzekeren, dat hij onmisbaar was.

Maar Professor Lövdahl voorkwam de anderen door eenigszins droog te zeggen:

„Als het om het welzijn van onze fabriek gaat, neem ik aan, dat wij allen ons met genoeg tot het uiterste zullen inspannen.”

De bankdirecteur Christensen aarzelde. Hij was tot nu toe algemeen erkend als de eerste in den kleinen kring van mannen, die directeuren, bestuurders, vertegenwoordigers van alle mogelijke zaken in de stad waren. 't Was zijn lust en zijn leven vergaderingen te houden, besluiten te redigeeren en zijn eigen zware stem te hooren voortrollen door de vergaderlokalen met welgevormde, edele en verheven zinnen. Maar bovendien bezat hij een onuitsprekelijke fijne snuif in handelszaken. Zijn groote zachte neus kon als 't ware een slechte zaak op grooten afstand ruiken; en nadat hij nog eens ter sluiks een blik op Mordtmann geworpen had, nam hij zijn besluit en zei:

„Ik heb geen overdreven voorstellingen van mijn eigen beteekenis als president; maar daar de post mij nu te moeilijk worden zal, wil ik de heeren verzoeken, een ander te kiezen op de eerstkomende Algemeene Vergadering.”

Een ontevreden, afwijzend gemompel werd om de tafel gehoord, maar Christensen ging voort: „Ja, ja,—laat het zoo blijven, Heeren. Mijn gezondheid is, zooals u weet, niet zoo heel sterk; en de steeds toenemende ontwikkeling van de stad legt immers op velerlei wijzen beslag op... de meer op den voorgrond staande burgers. Bovendien moet ik eerlijk bekennen, dat ik geen deskundige ben...”

„Kom... Mijnheer Christensen”—riepen velen glimlachend.

„Neen, neen. Ik meen het in ernst; er is—ronduit gezegd—eigenlijk maar één onder ons, die al die scheikunde begrijpt, en dat is Professor Lövdahl. Als hij genegen is de

plaats als president over te nemen, dan twijfel ik er niet aan of de Algemeene Vergadering zal dit met acclamatie aannemen.”

„De Heeren weten zeker allen wel, dat ik meer voor het wetenschappelijke dan voor het mercantile voel,” begon de professor, „en in 't begin trad ik eigenlijk alleen tot de directie toe om een onderneming, waarvan men geluk en zegen voor onze stad verwachten kon, aan den gang te brengen.

Maar later is 't me zoo gegaan, dat ik deze fabriek steeds liever gekregen heb; en als die nu te lijden zal hebben van slechte tijden, wil ik er mijn ouden rug gaarne onder zetten: maar Heeren—die rug is oud. Ik kan niet als Mijnheer Mordtmann in drie stappen van de fabriek naar de stad komen...”

„Natuurlijk! men zou den president een assistent moeten geven—”

„Pardon,—'t is niet mijn bedoeling om indiscreet te wezen,” zei Michal Mordtmann; „maar zooals we weten, heeft de professor een zoon, die onlangs met glans zijn examen in de rechten heeft gedaan. Zou zulk een post niet heel geschikt en aangenaam zijn voor een jongen candidaat—om meê te beginnen? De juridische kennis—ik kan u verzekeren, dat die in velerlei gevallen van groot belang voor onze zaak wezen zou.”

Professor Lövdahl kwam in de war. Voor de tweede keer doorzag die Mordtmann zijn geheimste gedachten; juist zóó had hij den uitslag van de zaak gewenscht; maar hij was voorbereid op veel kleine intrigues, om het doel te bereiken.

En nu werd hem dit alles aangebracht in een oogenblik en juist door den man, dien hij ten val had willen brengen.

Want nu werd snel en bijna zonder debat aangenomen aan de Algemeene Vergadering deze veranderingen voor te stellen. De post als directeur in zijn vroegeren vorm wordt opgeheven. De directie zelf met Professor Lövdahl als president neemt het bestuur van de fabriek over. Aan den president wordt toegestaan een assistent te kiezen voor wien het traktement door de Algemeene Vergadering zal worden vastgesteld.

Toen zij op straat gekomen waren, nam consul With den arm van den professor en feliciteerde hem lachend met dien gelukkigen uitslag.

„Maar kun je begrijpen wat Mordtmann bezielde? Wij hadden ons voorgesteld, dat hij zich met handen en voeten aan zijn baantje zou vastklampen. Hij moet gemerkt hebben, dat de stemming al te veel tegen hem was.”

„Misschien heeft hij dat wel,” antwoordde de professor verstrooid; maar toen hij afscheid van den consul genomen had, bleef hij op 't kleine plein voor zijn huis staan en zag uit over de haven, waar de rookende schoorsteenen van Fortuna zich tegen den hemel afteekenden. De menschen, die voorbijgingen, groetten de statige figuur eerbiedig, zooals hij daar stond, geleund op zijn kostbaren donker bruinen stok—met uitgesneden ivoren knop, een geschenk van zijn collega's aan de universiteit. Hij groette terug zonder ze te zien, want hij dacht aan het pas gebeurde met Mordtmann. Carsten Lövdahl had dien man altijd gehaat, en daardoor was hij er toe gekomen Fortuna en haar directeur nauwlettend te controleeren; voortdurend ging hij

Mordtmann na,—nooit op een wijze, die persoonlijke bitterheid verraadde; maar alleen als een conscientieus directeur.

Eindelijk had hij het zoo ver gebracht, dat een partij in de directie tegen den directeur gestemd was; de een vond hem te kostbaar, een ander hield niet van hem en de goedge consul With ging met zijn vriend, den professor, meê.

En nu opeens—vrijwillig—glimlachend gaf Mordtmann alles op en ging heen.

Niet zóó had de professor zijn doel willen bereiken: de ander had verdrongen, verworpen, vernederd moeten worden!

Maar nu was hij dan toch weg, en dat was de hoofdzaak. 't Meerdere werk en de grooter verantwoording verontrustten Carsten Lövdahl niet bijzonder. Hij had werkelijk in deze jaren lust gekregen om dat groote veelzijdige werk te besturen. Het ging zoo goed en gaf aan zoo velen werk. En hij brandde van verlangen te toonen hoe heel anders en veel beter 't zou gaan zonder dien kwast—Mordtmann.

En 't meest verheugde hij zich als hij er aan dacht, dat Abraham zijn assistent zou worden. Het jonge paar zou boven wonen; er zou leven en vroolijkheid in huis komen, en de vele bittere herinneringen zouden in de hoeken worden gedrongen en verdwijnen.

Maar de bankdirecteur Christensen was in zijn eigen kantoor blijven zitten, waar de vergadering gehouden was—nog steeds onzeker en wantrouwend.

Wat zou zijn vrouw zeggen als ze te weten kwam, dat hij zijn presidentsplaats had opgegeven en dat nog wel voor

Professor Lövdahl, die eigenlijk niet in den kring thuis hoorde! Want zij wilde, dat hij de eerste, absoluut de eerste wezen zou in de stad, en dat was hij tot nu toe geweest. 't Zou de noodige scènes geven. En toch... toch had hij er geen berouw van. Hij vertrouwde op zijn neus, die hem nog nooit bedrogen had. Er moest iets aan de lucht zijn. Mordtmann was niet de man, die zoo'n positie zonder reden opgaf; hij was een slimme snaak, en zijn vader Isaak Mordtmann en Co. in Bergen was nog slimmer; zij hoorden niet tot de ratten, die 't schip verlieten vóór er gevaar was.

Dus vatte hij moed en besloot te dragen wat gedragen moest worden, want zelfs niet al kon het hem redden, wilde hij tegenover zijn vrouw den minsten twijfel uiten over Fortuna; daarvoor had hij te veel aandeelen en zij te veel vriendinnen.

Michal Mordtmann schreef denzelfden dag aan zijn vader:

„'t Ging gladder dan een van ons zich had voorgesteld. Ik nam een toevallige ontstemming in de directievergadering te baat,—u kunt wel begrijpen van wien die kwam—en eer iemand het wist, was ik van alles af. En daar ben ik heel blij om, hoewel ik—in elk geval voorloopig—zonder betrekking ben; maar ik denk wel, dat u wat voor mij vinden zult. Wat de fabriek zelf betreft,—ik ben het volkomen eens met wat u in uw brief van den 18den schreef.”

Zoo kwam het, dat Professor Lövdahl in nader contact kwam met de handelswereld in de stad, die hij tot nu toe had trachten te vermijden.

Maar Fortuna nam meer en meer zijn belangstelling in, naarmate het werk en 't groote bedrijf hem helderder werd.

Hij las buitenlandsche werken en tijdschriften, veranderde en verbeterde, en maakte groote plannen voor nieuwe bedrijfspvormen en kostbare machines.

Zijn praktijk als dokter was niet groot en die beperkte zich langzamerhand tot eenige goede oude huizen, waar hij bleef komen als huisvriend.

Daarentegen werden zijn wachtkamer en studeerkamer meer en meer in kantoren veranderd; er kwam een penningmeester en een jong mensch om boodschappen in de stad en naar de fabriek te doen; en agenten en makelaars begonnen er te komen als op een gewoon koopmanskantoor. Op een dag gelukte het een indringerigen korenagent, half onder scherts, een lading rogge aan Carsten Lövdahl te verkoopen; 't schip lag in Dantzig te laden.

De professor was in spanning—in een spanning, die voor hem geheel nieuw was; hij ergerde er zich eigenlijk over; maar de rogge steeg.

En toen hij ten slotte 3000 kronen zuivere winst voor zich op zijn lessenaar liggen zag, toen voelde Carsten Lövdahl een geheel nieuw en eigenaardig welbehagen.

Als volwassen man was hij altijd rijk geweest door 't groote vermogen van zijn vrouw; maar van zijn jeugd af zat hem de openlijke verachting voor „kooplui” en 't heimelijke respect van ambtenaarsfamilies voor geld in het bloed. 't Vermogen van zijn vrouw had hij verstandig en voorzichtig beheerd, blij met het welvaren, dat het geld bracht; maar zonder het directe gevoel van de macht van 't geld en 't vele, dat daarmee te bereiken is.

Maar dit geld, dat daar voor hem op tafel lag, had iets heel bizonders. Hij zelf had het in een oogenblik voortgebracht; hij had macht zich nog meer te verschaffen. Voor 't eerst had hij dat bedwelmend gevoel, dat in zijn handen een kracht berustte, die als een natuurmacht menschen opheffen en neerbuigen kon. En terwijl hij over de banknoten streek, tintelden zijn vingers en hij vond zelfs, dat het gekreukelde papier een aangename geur had.

Toen Abraham thuis kwam, vond hij dus zijn vader als verjongd en ijverig bezig in een groot bewegen van verschillende ondernemingen, ofschoon Fortuna nog als de voornaamste genoemd werd.

Hij kreeg zijn vaste plaats aan een nieuwen lessenaar en ging aan 't werk—gelukkig en vol moed.

III.

Inhoudsopgave

„Kom binnen, kom er maar in, Meneer! dan kunt u eens zien hoe de mindere man het heeft; dat is wel eens goed voor u. En dan is 't ook in de mode, wat zegt u nou? De werkgevers kennen immers tegenwoordig het leven en de omstandigheden van hun arbeiders door en door. En kijk eens naar de letterkunde. Wat zegt u! de kleine burgerman, de arbeiders, de armen... O m'n waarde Meneer! we vloeien over van meêvoelen en medelijden! Ja 't is een heerlijke wereld, waar we in leven. Wat zegt u nou?”

En bij die woorden wees hij rond in de kleine donkere kamer, waar bijna niets stond.

Alleen dicht bij 't venster lag een hoop riet en witte afgeschilde teenen en daar midden in zat een jong meisje